

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

**“ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ
У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ”**

(для бакалаврів)

МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатом технічних наук, доцентом *О. А. Чупайленко*

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності (протокол № 10 від 24.06.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Чупайленко О. А. Навчальна програма дисципліни “Транснаціональні корпорації у глобальній економіці” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2005. — 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Транснаціональні корпорації у глобальній економіці”, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Транснаціональні корпорації (ТНК) у глобальній економіці суттєво впливають на розвиток національної економіки. Саме це визначає актуальність і доцільність вивчення у вищих навчальних закладах дисципліни “Транснаціональні корпорації в глобальній економіці”.

Мета вивчення дисципліни — ознайомитися з особливостями сутності та еволюції ТНК, транснаціоналізації світової економіки в сучасних умовах, основними теоріями та моделями ТНК, формами взаємодії ТНК із зовнішнім ринком, внутрішньо фірмовими основами та особливостями діяльності ТНК, проблемами взаємодії ТНК із національними економічними системами, регулюванням її діяльності, а також діяльністю ТНК в Україні та країнах СНД.

Для вивчення дисципліни на стаціонарному відділенні відведено 54 години (лекційні заняття — 18 годин, семінарські — 12, самостійна робота — 24 години). Для вечірньої, заочної, дистанційної форм навчання кількість годин на самостійну роботу збільшується.

На лекційних заняттях студенти здобувають теоретичні та практичні знання з питань розвитку впливу транснаціональних корпорацій на глобальну і національну економіку. На семінарських заняттях — закріплюють теоретичні положення тем курсу, вирішують практичні завдання та проблемні ситуації, розглядають питання, винесені на самостійне опрацювання, беруть участь в обговоренні рефератів і фіксованих виступів.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ
У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ”

№ пор.	Назва теми
1	Вступ. Об'єктивні основи, сутність та еволюція ТНК
2	Основні теорії та моделі ТНК
3	Особливості транснаціоналізації світової економіки в сучасних умовах
4	Основні форми взаємодії ТНК із зовнішнім ринком
5	Внутрішньофірмові основи та особливості діяльності ТНК
6	Проблеми взаємодії ТНК з національними економічними системами
7	Регулювання діяльності ТНК
8	ТНК в Україні та країнах СНД

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ
У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ”

Тема 1. Вступ. Об'єктивні основи, сутність та еволюція ТНК

Структура, цілі та завдання дисципліни “Транснаціональні корпорації у глобальній економіці”. Поняття транснаціональних корпорацій. Критерії та проблеми визначення. Загальні передумови виникнення і розвитку ТНК. Етапи становлення ТНК та їх особливості. Фактори росту та обмеження діяльності ТНК.

Література [2; 7; 11; 13; 14]

Тема 2. Основні теорії та моделі ТНК

Загальна характеристика еволюції розвитку економічної думки щодо ТНК. Теорія монополістичної конкуренції і її модифікації. Теорія інтерналізації. Горизонтальна та вертикальна інтеграції. Теорія циклу життя продукту. Еклектична парадигма Дж. Данінга. Модель конкурентних переваг країн М. Портера. Макро-

економічні підходи до аналізу ТНК. Оцінка релевантності теорії ТНК до сучасної практики міжнародного бізнесу.

Література [4; 7; 10; 15–17]

Тема 3. Особливості транснаціоналізації світової економіки в сучасних умовах

Суть і основні риси транснаціоналізації. Фактори, що зумовлюють посилення ролі ТНК у сучасних умовах. Найбільші ТНК та економічний поділ світу між ними. Загальна характеристика та особливості експансії ТНК до різних регіонів (країн). Роль ТНК у зміні сил в “тріаді”. ТНК у країнах, що розвиваються. Зміни в галузевій структурі операцій ТНК. Секторальний поділ світового ринку. Масштаби, форми та напрями діяльності ТНК, які походять з країн, що розвиваються. Відмітні риси провідних ТНК країн, що розвиваються. Транснаціоналізація середніх і малих фірм. ТНК і формування всесвітнього господарства. ТНК та глобальні проблеми. Перспективи розвитку ТНК в наступному столітті.

Література [2; 4; 5; 7–9; 11; 16]

Тема 4. Основні форми взаємодії ТНК із зовнішнім ринком

Транснаціональні корпорації і міжнародна торгівля. ТНК і прямі та портфельні інвестиції. ТНК і вивіз їх позичкового капіталу. Суперечності і наслідки діяльності транснаціональних банків (ТНБ). Проблема заборгованості у країнах, що розвиваються, та шляхи її вирішення. ТНК і передача технології.

Література [2; 3; 5–7; 10; 11; 14; 16]

Тема 5. Внутрішньофірмові основи та особливості діяльності ТНК

Формування, реалізація та еволюція стратегій ТНК. Модифікація організаційних структур ТНК. Стратегічні альянси ТНК. Фінанси ТНК і проблеми контролю в міжнародних корпора-

ціях. Особливості управління виробничою діяльністю в ТНК. Специфіка управління персоналом у ТНК. Особливості маркетингових досліджень у ТНК. Соціальні та естетичні аспекти діяльності ТНК.

Література [4; 5; 7; 9; 10; 12; 15; 17]

Тема 6. Проблеми взаємодії ТНК з національними економічними системами

Співвідношення інтересів ТНК, країн базування та реципієнтів. Загальна характеристика впливу діяльності ТНК на економіку країн базування. Загальна характеристика впливу діяльності ТНК на економіку країн, що приймають. Вплив ТНК на динаміку економічного зростання. Вплив ТНК на процес капіталоутворення. Дезінвестиції ТНК. ТНК і структурні зрушення в економіці країн, що приймають. ТНК і проблема зайнятості. Вплив ТНК на розвиток людських ресурсів. ТНК і контроль економіки. Соціально-політичні аспекти впливу ТНК на економіку країн-реципієнтів. Соціально-етичні аспекти впливу ТНК на економіку країн-реципієнтів. Інші важливі аспекти впливу ТНК на економіку країн, що приймають.

Література [3; 7; 9; 15; 16]

Тема 7. Регулювання діяльності ТНК

Сутність і необхідність регулювання діяльності ТНК у сучасних умовах. Цілі, методи та інструменти регулювання діяльності ТНК державами-реципієнтами. Різні моделі державної політики щодо допуску ТНК до національної економіки. Еволюція регулювання діяльності ТНК на міжнародному рівні. Діалектика дво- та багатостороннього регулювання. Регулювання діяльності ТНК ООН та іншими міжнародними організаціями. Особливості регулювання ТНК у межах Європейського Союзу.

Література [2; 5; 7; 14]

Тема 8. ТНК в Україні та країнах СНД

Масштаби та напрями діяльності ТНК у країнах СНД. Організаційно-правові та функціональні особливості діяльності ТНК у країнах СНД. Іноземні корпорації в Україні, їх відмітні риси та особливості функціонування. Розвиток спільного підприємства як основна форма організації діяльності зарубіжних корпорацій в Україні. Особливості національної політики щодо ТНК та іноземних інвестицій. Подальші перспективи відносин України з ТНК.

Література [2; 5; 6; 14]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розвиток та особливості діяльності ТНК у країнах СНД.
2. Масштаби, напрями, форми та особливості діяльності іноземних корпорацій в Україні.
3. Створення спільного підприємства як одна з важливих форм налагодження інвестиційного співробітництва з іноземними підприємствами.
4. Подальші перспективи відносин України з ТНК.
5. Пріоритети в політиці ТНК щодо здійснення операцій в тих чи інших країнах СНД.
6. Найпоширеніші у країнах колишнього СРСР форми діяльності ТНК.
7. Особливості національної політики України щодо ТНК.
8. Перспективи розвитку СП в Україні порівняно з іншими інвестиційними формами співробітництва (наприклад, створенням 100 % іноземних філіалів).
9. Структура, цілі та завдання курсу “Транснаціональні корпорації у глобальній економіці”.
10. Поняття транснаціональних корпорацій. Критерії та проблеми визначення.
11. Загальні передумови виникнення та розвитку ТНК.
12. Етапи становлення ТНК та їх особливості.
13. Фактори росту та обмеження діяльності ТНК.

14. Загальна характеристика еволюції розвитку економічної думки щодо ТНК.
15. Теорія монополістичної конкуренції та її модифікації.
16. Теорія інтерналізації. Горизонтальна та вертикальна інтеграція.
17. Теорія циклу життя продукту.
18. Еклектична парадигма Дж. Даннінга.
19. Модель конкурентних переваг країн М. Портера.
20. Макроекономічні підходи до аналізу ТНК.
21. Оцінка релевантності теорії ТНК до сучасної практики міжнародного бізнесу.
22. Суть і основні риси транснаціоналізації.
23. Фактори, що зумовлюють посилення ролі ТНК у сучасних умовах.
24. Найбільші ТНК та економічний поділ світу між ними.
25. Загальна характеристика та особливості експансії ТНК до різних регіонів (країн).
26. Роль ТНК у зміні сил в “тріаді”.
27. ТНК у країнах, що розвиваються.
28. Зміни в галузевій структурі операцій ТНК.
29. Секторальний поділ світового ринку.
30. Масштаби, форми та напрями діяльності ТНК, які походять з країн, що розвиваються.
31. Відмітні риси провідних ТНК країн, що розвиваються.
32. Транснаціоналізація середніх і малих фірм.
33. ТНК і формування всесвітнього господарства.
34. ТНК і глобальні проблеми.
35. Перспективи розвитку ТНК у наступному столітті.
36. ТНК і міжнародна торгівля.
37. ТНК і прями та портфельні інвестиції.
38. ТНК і вивезення позичкового капіталу.
39. Суперечності та наслідки діяльності транснаціональних банків (ТНБ).
40. Проблема заборгованості у країнах, що розвиваються, та шляхи її вирішення.
41. ТНК і передача технології.
42. Формування, реалізація та еволюція стратегій ТНК.

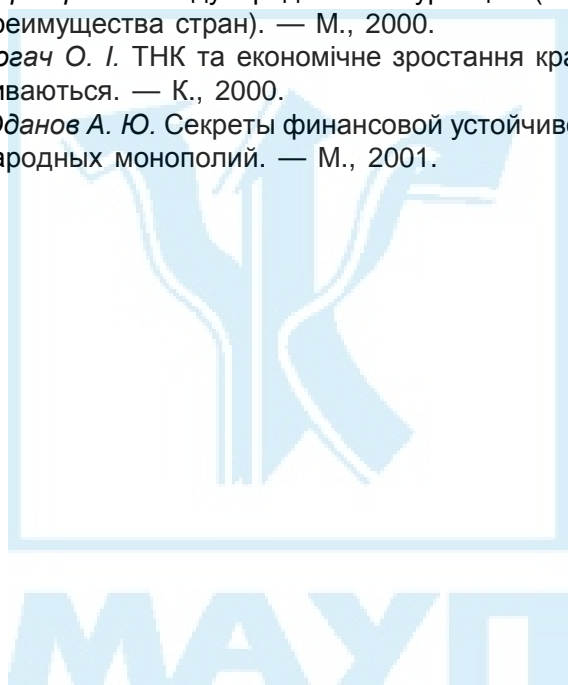
43. Модифікація організаційних структур ТНК. Стратегічні альянси ТНК.
44. Фінанси ТНК і проблеми контролю в міжнародних корпораціях.
45. Особливості управління виробничою діяльністю в ТНК.
46. Специфіка управління персоналом у ТНК.
47. Особливості маркетингових досліджень у ТНК.
48. Соціальні та естетичні аспекти діяльності ТНК.
49. Співвідношення інтересів ТНК, країн базування та реципієнтів.
50. Загальна характеристика впливу діяльності ТНК на економіку країн базування.
51. Загальна характеристика впливу діяльності ТНК на економіку країн, що приймають.
52. Вплив ТНК на динаміку економічного зростання.
53. Вплив ТНК на процес капіталоутворення.
54. Дезінвестиції ТНК.
55. ТНК і структурні зрушення в економіці країн, що приймають.
56. ТНК і проблема зайнятості. Вплив ТНК на розвиток людських ресурсів.
57. ТНК і контроль економіки.
58. Соціально-політичні аспекти впливу ТНК на економіку країн-реципієнтів.
59. Соціально-етичні аспекти впливу ТНК на економіку країн-реципієнтів.
60. Інші важливі аспекти впливу ТНК на економіку країн, що приймають.
61. Сутність і необхідність регулювання діяльності ТНК у сучасних умовах.
62. Цілі, методи та інструменти регулювання діяльності ТНК державами-реципієнтами.
63. Різні моделі державної політики щодо допуску ТНК до національної економіки.
64. Еволюція регулювання діяльності ТНК на міжнародному рівні.
65. Діалектика дво- та багатостороннього регулювання.

66. Регулювання діяльності ТНК ООН та іншими міжнародними організаціями.
67. Особливості регулювання ТНК у межах Європейського Союзу.
68. Масштаби та напрями діяльності ТНК у країнах СНД.
69. Організаційно-правові та функціональні особливості діяльності ТНК у країнах СНД.
70. Іноземні корпорації в Україні, їх відмітні риси та особливості функціонування.
71. Розвиток спільного підприємства як основна форма організації діяльності зарубіжних корпорацій в Україні.
72. Особливості національної політики щодо ТНК та іноземних інвестицій.
73. Подальші перспективи відносин України з ТНК.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

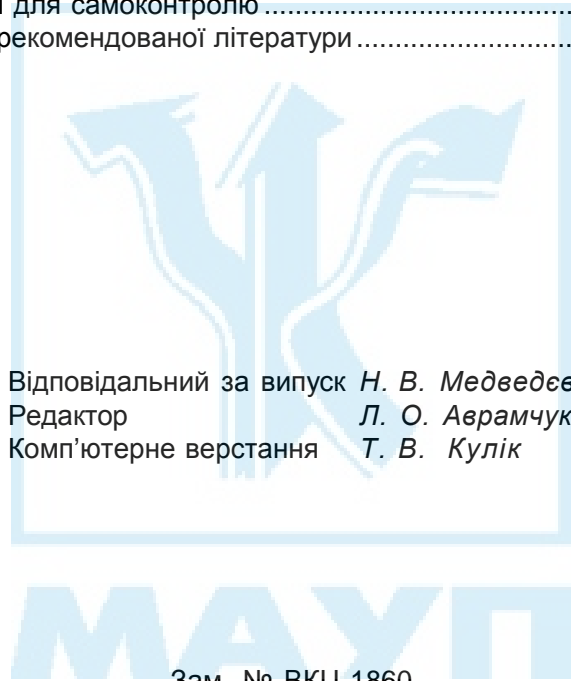
1. Закон України “Про режим іноземного інвестування”, 2002.
2. *Авдокушин Е. Ф.* Международные экономические отношения. — М., 2002.
3. *Астапович А. З.* Транснациональный капитал США в мировом хозяйстве. — М., 2001.
4. *Безруков А. И.* Межфирменные связи в системе транснационального бизнеса. — М., 2003.
5. *Булатов А. С.* Вывоз капитала: своя компания за рубежом. — М., 2001.
6. *Герчикова И. Н.* Международное коммерческое дело. — М., 2003.
7. *Дениелс Джон Д., Радеба Ли. Х.* Международный бизнес: внешняя среда и деловые операции. — М., 2002.
8. *Друзик Я. С.* Мировая экономика на финише века. — М., 2002.
9. *Економіка зарубіжних країн: Підручник / А. С. Філіпенко та ін.* — К., 2002.
10. *Зубарев И. В., Ключников И. К.* Механизм экономического роста ТНК. — М., 2000.

11. *Киреев А.* Международная экономика: В 2 т. — М., 2002.
12. *Лебедева И. П.* Японские корпорации: стратегия развития (финансово-организационные аспекты). — М., 2002.
13. *Линдерт П.* Экономика мирохозяйственных связей. — М., 2003.
14. *Международные экономические отношения* / Под общ. ред. В. Е. Рыбалкина. — М., 1997.
15. *Портер М.* Международная конкуренция (конкурентные преимущества стран). — М., 2000.
16. *Рогач О. І.* ТНК та економічне зростання країн, що розвиваються. — К., 2000.
17. *Юданов А. Ю.* Секреты финансовой устойчивости международных монополий. — М., 2001.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Транснаціональні корпорації у глобальній економіці”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Транснаціональні корпорації у глобальній економіці”	4
Питання для самоконтролю	7
Список рекомендованої літератури	10

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *Л. О. Аврамчук*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП

Зам. № ВКЦ-1863

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП